شنبه ۲۹ مهر ۱۴۰۲
شماره ۳۹۸۶
WWW.FDN.IR
FARHIKHTEGANDAILY

چرا روایت صهیونیست‌ها از ماجرای بیمارستان در افکار عمومی غرب هم مورد استقبال قرار نگرفت

بومرنگ شبکه‌های اجتماعی علیه کودک‌کش‌ها

علی مزروعی
خبرنگار گروه نقد روز

رژیم صهیونیستی بعد از مواجه شدن با موجی از واکنش‌های منفی در سطح جهان که اقدام این رژیم در انهدام یک بیمارستان و کشتار کودکان را محکوم کرده بودند راهی جز انکار نقش خود در این جنایت و انداختن تقصیر به گردن نیروهای مقاومت را پیش‌روی خود متصور نمی‌داند. ادعایی که حتی انگلیس نیز آن را نپذیرفته و گفته است باید تحقیقاتی درمورد آن آغاز شود. حتی بایدن نه به‌صورت قطعی بلکه پس از به کار بردن عبارت «به نظر می‌رسد» در اقدامی حمایتی از اسرائیل گفت که «کار شما نبوده است.» این البته نخستین حمایت چشم‌بسته بایدن از اسرائیل نیست. رئیس‌جمهور آمریکا پیش‌تر هم مدعی دیدن تصاویر سرهای بریده دروغین شده بود؛ اما کاخ سفید در نهایت این موضوع را تایید نکرد. به‌هرحال دلایل فنی و سیاسی زیادی وجود دارد که نقش رژیم صهیونیستی را در این جنایت اثبات می‌کند و هرچقدر هم که دولت‌های غربی بخواهند با این انکارها همسویی کنند افکار عمومی جهان آنها را مجبور می‌کند به‌صورت تلویحی یا غیرمستقیم زبان به اعتراف بگشایند. اگر یک امر به‌قدری واضح باشد که درک آن به امری بدیهی تبدیل شود ارائه هرگونه روایت متناقض با این درک صرفا گوینده را بی‌اعتبار می‌کند. رسانه‌های غربی نیز علی‌رغم حمایت همه‌جانبه از رژیم صهیونیستی با علم به همین موضوع ترجیح داده‌اند که سرمایه اجتماعی خود را با تلاش بیهوده برای پنهان کردن واقعیت از بین نبرده و همچون خبرنگار بی‌بی‌سی حداقل با اتخاذ موضعی دوگانه این‌گونه از خود سلب اتهام کنند: «سخت است جز اینکه حمله به بیمارستان کار اسرائیل بوده حالت دیگری متصور شد، چون راکت‌های حماس چنین قدرت انفجاری بالایی ندارند.» همین واکنش‌های دوگانه و غیرصادقانه باعث شده است تا مخاطبان این رسانه‌ها نیاز خود به اخبار را به‌ویژه درمورد فلسطین از طریق شبکه‌های اجتماعی تامین‌کنند. به این ترتیب بسترهایی مثل تیک‌تاک که مبدا غربی ندارند ایده‌آل محسوب می‌شوند و حتی اینستاگرام نیز با وجود اعمال تحریم‌های هوشمند به بستری برای انتقال تصاویری از واقعیت عریان رفتارهای رژیم صهیونیستی تبدیل شده است. بنابراین شبکه‌های اجتماعی که قرار بود ابزار پروپاگاندا غربی‌ها باشد حالا به ضد خودش تبدیل شده و باوجود اعمال صدها فیلترهوشمند به ابزاری مهم برای انتقال صدای واقعیت به گوش جهانیان شده که باید در آن حضور داشت و از ظرفیت‌های آن به نفع ارائه روایت مطلوب استفاده کرد.

* * *

جهان «سلام یا مهدی» را زمزمه کرد

در فضایی که رسانه‌های راوی جنگ همچون الجزیره به دلیل تاکید بر تقصیر اسرائیل دیگر حق فعالیت در سرزمین‌های اشغالی را نخواهند داشت و اینستاگرام نیز با وجود فیلتر هوشمند از انکار جنایت صهیونیست‌ها عاجز مانده است آلترناتیو شرقی این اپلیکیشن یعنی تیک‌تاک با درک تنفر اجتماعی شکل‌گرفته نسبت به رژیم صهیونیستی در سطح جهان خلأ وجود رسانه جهانی مستقل برای پوشش اخبار فلسطین را کشف کرده و از آن حداکثر استفاده را برده است. کاربران تیک‌تاک در کشورهای مختلف دنیا با تولید ویدئوهایی همدردی خودشان را با همخوانی این سرود به مردم فلسطین نشان دادند. سرود «سلام یا مهدی» اکنون از سطح کشورهای اسلامی فراتر رفته و پلتفرم تیک‌تاک با ایجاد چالشی حمایتی از فلسطین این سرود را جهان‌شمول کرده است. این امکان برای کاربران تیک‌تاک فراهم شده است تا با استفاده از فیلتر تصویری تعبیه‌شده در این شبکه، پرچم فلسطین به شکل ماسک را روی صورت خود قرار داده و سرود «سلام یا مهدی» را زمزمه کنند. این اقدام هم به شنیده شدن صدای فلسطین کمک می‌کند و هم به دیده شدن هرچه بیشتر تیک‌تاک. به نظر می‌رسد این شبکه با توجه به قدرت احساسات و عواطف مردمی در جهان یک بازی برد- برد را ایجاد کرده و از آن حداکثر استفاده را برد.

جهان احساساتش را به سیاست تحمیل کرد

فضای اجتماعی که تیک‌تاک از آن حداکثر استفاده را برد آنقدر قدرت دارد که ادبیات حمایتی غربی‌ها از اسرائیل را نیز تلطیف کند. بایدن در ادامه حمایت‌های ضعیف خود از رژیم صهیونیستی در پرواز برگشت از فلسطین اشغالی در پاسخ به این سوال که آیا گزارش‌هایی مبنی بر اینکه آمریکا اعلام کرده درصورتی‌که حزب‌الله تصمیم به شروع جنگ با رژیم بگیرد، آمریکا به جنگ می‌پیوندد، صحت دارد؟ پاسخ می‌دهد: «نه هرگز گفته نشد.» اگر واکنشی جهان‌شمول به جنایت رژیم صهیونیستی به وجود نمی‌آمد احتمالا جو بایدن زمانی که مقابل نتانیاهو نشسته بود به جای عبارت «به نظر نمی‌رسد کار شما باشد» می‌گفت «حمله راکتی حماس جنایتی آشکار است.» اما زمانی که تمام جهان فهمیده این جنایت آشکار کار چه طرفی است عبارات حمایتی نیز تضعیف شده و حتی انگلیس حاضر نمی‌شود با عبارات آمریکا همراهی کند. رویترز دیروز به نقل از نخست‌وزیر انگلیس نوشت: «سرویس‌های اطلاعاتی این کشور در حال تجزیه و تحلیل شواهد مربوط به انفجار بیمارستان غزه هستند.» نخست‌وزیر انگلیس ادعای رژیم صهیونیستی را تایید نکرد و گفت: «سرویس‌های اطلاعاتی انگلیس درحال تجزیه و تحلیل شواهدی هستند تا به‌طور مستقل حقایق مربوط به انفجار مرگبار روز سه‌شنبه در بیمارستانی در غزه را اثبات کنند. ما نباید قبل از اینکه همه حقایق را داشته باشیم در قضاوت عجله کنیم.» همچنین سی‌ان‌ان رسانه نزدیک به دموکرات‌ها هم در خبری جدید ادعای اسرائیل مبنی بر انحراف راکت جهاد را تایید نکرد و نوشت: «برای تایید اینکه آیا انفجار ناشی از موشک شکست‌خورده کار گروه شبه‌نظامی جهاد اسلامی بوده است ادامه دارد.»

کدام راکت چنین قدرتی دارد؟

برای سلب مسئولیت از رژیم صهیونیستی در فاجعه بیمارستان المعمدانی این ادعا مطرح می‌شود که راکت منحرف‌شده حماس به‌اشتباه مواضع خودی را هدف قرار داده است. حال آنکه راکت‌های استفاده‌شده توسط حماس تاکنون چنین اثر تخریبی بر هیچ‌یک از اماکن رژیم صهیونیستی نداشته و میزان تلفات راکت‌هایش هیچ وقت به ۱۰۰ نفر نرسیده است. همچنین اگر سلاح استفاده‌شده را یک سلاح جدید بدانیم نیز منطقی نیست که حماس در اولین مرتبه استفاده از آن بخواهد خود را هدف قرار دهد و پس از آن دیگر چنین سلاحی به کار گرفته نشود. یکی از مهم‌ترین استدلال‌هایی که برای طرح ادعای خودزنی حماس مطرح می‌شود انتشار صوتی است که مدعی می‌شود نیروهای حماس در گفت‌وگو با هم به سقوط موشک اعتراف می‌کنند؛ صوتی که هیچ سندی برای آن وجود نداشت و حماس با استناد به لهجه و تن صدا آن را جعلی دانست. بخش خبری شبکه انگلیسی Channel ۴ به نقل از دو روزنامه‌نگار مستقل، فایل صوتی منتشرشده از سوی اسرائیل را فاقد صحت دانست. این شبکه همچنین ادعاهای اسرائیل درخصوص شلیک موشک از سوی جهاد اسلامی و مکان استقرار واحدهای شلیک موشک این گروه را متناقض خواند.

تصاویر چه می‌گویند؟

با استناد به تصاویر و ویدئوهای منتشرشده مشخص می‌شود که پرتابه به ورودی محوطه پارکینگ بیمارستان الاهلی اصابت کرده و موج انفجار آن، باعث پرتاب حدود پنج متری نزدیک‌ترین خودرو به محل اصابت شده است. اصابت پرتابه به ورودی محوطه پارکینگ نیز گودالی به قطر حدود یک متر ایجاد کرد. بر اثر اصابت پرتابه به این محوطه روی ساختمان‌های اطراف که در فاصله حدود ۳۰ متری قرار دارند سوراخ‌ها و گودال‌هایی ایجاد شده که بعضا حدود ۳۰ سانتی‌متر قطر دارند! و قطعا یک راکت منحرف شده که گودال محل اصابت آن روی زمین، حدود یک متر قطر و نهایتا ۲۰ سانتی‌متر عمق دارد نمی‌تواند در فاصله ۳۰ متری از محل اصابت خود، در دیوارهای بتنی سوراخ‌هایی به قطر ۲۰ و ۳۰ سانتی‌متر ایجاد کند! همچنین سرجنگی راکت‌های غزه درصورت اصابت مستقیم به آسفالت خیابان‌های سرزمین‌های اشغالی، نهایتا اثری با قطر ۵۰ سانتی‌متر ایجاد کنند که عمق خاصی ندارند، و اینکه در فاصله ۳۰ متری توان ایجاد سوراخ‌هایی با قطر ۲۰ و ۳۰ سانتی‌متر در دیوار بتنی را داشته باشند دور از واقعیت است. نکته دیگر در باب عدم توان راکت منحرف‌شده در ایجاد چنین تخریبی تصویر پیکر دختربچه‌ای است که پس از اصابت پرتابه به فاصله ۳۰ متری از محل اصابت به ارتفاعی حدودا پنج متری به لابه‌لای سقف شیروانی پرتاب شده است. واضح است که پرتابه‌ای که اصابتش با زمین گودال کوچکی ایجاد کرده است توان پرتاب یک پیکر ۲۵ کیلوگرمی را آن هم با این شتاب و قدرت به چنین فاصله‌ای ندارد. عامل این پرتاب یا باید اصابت یک بمب پرقدرت به زمین باشد که اثری از چنین اصابتی نیست یا باید بمب پرقدرت‌تری با فاصله از زمین منهدم شده باشد که هم قدرت تکانش زیادی ایجاد کند و هم محل اصابتش با زمین شکاف بزرگی ایجاد نکند. بنابراین فرضیه اصابت راکت منحرف‌شده کاملا باطل است. باتوجه به اثبات سناریوی انهدام روی هوا برخی منابع بمب به‌کارگرفته‌شده را GBU-۳۸ عنوان کرده و صوت فرود بمب را نیز دلیل دیگری برای اثبات این مدعا عنوان کرده‌اند. این بمب مجهز به فیوز منفجرشونده است که به آن امکان انفجار در ارتفاع و بر فراز هدف را می‌دهد، به‌کارگیری چنین بمب‌هایی باعث آسیب‌های هرچه بیشتر و تلفات انسانی بالاتری می‌شود. همچنین تصویر دیگری از محل انفجار منتشر شده است که مطابق آن دو درخت در فاصله چند متری از همدیگر در تصویر دیده می‌شوند. درخت نزدیک‌تر به محل انفجار آسیب فراوانی دیده و به‌کلی قطع شده و درخت دورتر تنه آن دچار سوختگی شدیدی شده که به نظر ناشی از آتش انفجار بمب در ارتفاع بوده است. دلیل دیگری که بر احتمال به‌کارگیری بمب‌های مجهز به فیوز منفجرشونده در ارتفاع می‌افزاید این است که میانه تنه نخل دچار سوختگی شدیدتری شده و بالا و پایین آن آسیب کمتری دیده است.

چیزی که اعتراف کردید را منکر نشوید

در نخستین دقایق پس از انفجار بیمارستان المعمدانی، سخنگوی ارتش رژیم این‌گونه به آن واکنش نشان داد: «به غزه هشدار داده بودیم که بیمارستان المعمدانی و پنج بیمارستان دیگر را تخلیه کنند!» ایتمار بن غفیر، وزیر امنیت داخلی رژیم صهیونیستی گفت: «تنها چیزی که باید وارد غزه شود صدها تن مواد منفجره نیروی هوایی ماست، نه یک گرم کمک بشردوستانه!» بنیامین نتانیاهو نیز در دیدارش با بایدن اظهاراتی را مطرح کرد که تایید کنند همین اظهارات بوده: «اسرائیل همزمان با پیگیری اهداف نظامی خود کماکان از غیرنظامی‌ها خواهد خواست به مناطق امن‌تر بروند.» ایهود باراک، نخست‌وزیر پیشین رژیم صهیونیستی نیز در گفت‌وگو با شبکه بی‌بی‌سی بعد از اینکه مجری از او می‌پرسد چرا رژیم صهیونیستی مدارس را هدف قرار داده و جان زنان و کودکان را می‌گیرد این‌گونه استدلال می‌کند که چون نیروهای حماس در مدارس پنهان می‌شوند پس گریزی جز کشتار مردم باقی نمی‌ماند. باراک کشتار نزدیک به ۳ هزار فلسطینی را این‌گونه توجیه می‌کند «وقتی با تروریستی مواجه هستی که بین غیرنظامیان پنهان می‌شود واقعیت تلخ این است که تا حدی ضرر ناگزیر هم وارد شده و غیرنظامیان هم کشته می‌شوند.» این اعترافات نشان می‌دهد مقامات رژیم صهیونیستی در محاسبات خود جایی برای افکار عمومی مردم جهان قائل نبوده‌اند و به این فکر نکرده بودند که این اقدام چه تبعاتی می‌تواند برای آنها داشته باشد و مشروعیت آنها را تا چه حد می‌تواند زیر سوال ببرد به همین دلیل نیز پس از فاجعه رخ‌داده به دستپاچگی افتاده و اظهارات خود را منکر می‌شوند. انکاری که در دنیا تکنولوژی و رسانه‌های برخط کمترین اعتباری برای مخاطب ندارد.

اولین بارتان نیست

بیمارستان المعمدانی اولین بیمارستان هدف قرارگرفته نبود. جنگنده‌های رژیم صهیونیستی پیش از این بیمارستان کودکان «شهید محمد الدره» در شرق نوار غزه را با بمب‌های حاوی فسفر سفید بمباران کردند. پس از این حمله سازمان پزشکان بدون مرز نیز اعلام کرد که اشغالگران صهیونیست دو ساعت برای تخلیه بیمارستان العوده مهلت داده‌اند و سازمان بهداشت جهانی نیز خواستار عقب‌نشینی رژیم صهیونیستی از این درخواست شد و اعلام کرد که تخلیه بیمارستان جان بیماران را به خطر می‌اندازد. تا پیش از حمله به بیمارستان المعمدانی مطابق آنچه وزارت بهداشت فلسطین اعلام کرده بود ۱۵ عضو کادر پزشکی به شهادت رسیده و ۲۳ آمبولانس نیز هدف قرار گرفتند. علاوه بر جنایات به روز یافته صهیونیست‌ها تاریخ کمتر از یک سده‌ای شکلگیری رژیم صهیونیستی نیز لیست متنوعی از جنایات غیرانسانی را در خود گنجانده است. دریدن شکم زنان باردار، بریدن سر کودکان و انداختن آنها از روی دیوارهای چند متری به پایین تنها گوشه‌ای از جنایاتی است که تصویر تاریک آن بر تن مناطق دیریاسین، صبرا، شتیلا و حتی مواضع سازمان ملل در جنوب لبنان که فلسطینیان در آن پناه گرفته بودند حک شده است.

زدن بیمارستان با اهداف صهیونیست‌ها بیشتر تطابق دارد

صهیونیست‌ها پس از عملیات طوفان الاقصی وجهه قدرتمند خود در برابر نیروهای مقاومت غزه را از دست داده‌اند. این وجهه بر میزان اعتماد ساکنین مناطق اشغالی بر قدرت صهیونیست‌ها اثر منفی گذاشته و رژیم صهیونیستی را با مهاجرت معکوس مواجه می‌کند. این رژیم برای احیای هیمنه قدرت خود مطابق همه جنگ‌های گذشته بمباران هوایی را در دستور کار قرار داد تا بتواند از طریق بالا بردن تلفات نیروهای مقاومت خود را پیروز جنگ نشان دهد. اما تصاویری که از عملیات طوفان الاقصی منتشر شده به قدری برای تمسخر ارتش رژیم صهیونیستی کارکرد دارد که دیگر راهبردهای گذشته کارایی ندارد. به همین دلیل نیز گزینه ورود نظامی به غزه در دستور کار قرار گرفت. عدم اطمینان از این امر و احتمال متحمل شدن یک شکست دیگر باعث شد تا این رژیم گزینه‌های دیگری را در دستور کار قرار دهد. سه‌شنبه‌شب هفته گذشته نیز یک سخنگوی ارتش رژیم صهیونیستی نیز گفته بود: «ارتش این رژیم درحال آماده شدن برای مرحله بعدی کارزار خود علیه غزه است، اما اقدام بعدی این رژیم ممکن است چیزی متفاوت از حمله زمینی باشد.» اقدام متفاوت رژیم صهیونیستی بمباران یک بیمارستان پر از مجروح بود تا به این ترتیب به جای اقتدار، تصویر جنایتکارانه از این رژیم در جهان بازتاب پیدا کند و حالی دیگر راهی جز انکار باقی نمانده است هرچند که این انکار غیرقابل باور باشد. به این ترتیب نیاز رژیم صهیونیستی برای عملیات نظامی همچنان پابرجا مانده است به همین دلیل نیز ایده‌هایی همچون عملیات نظامی محدود با هدف ایجاد منطقه حائل در اتاق فکرهای رژیم صهیونیستی طراحی شده که اجرای آن عواقب خطرناکی همچون گشوده شدن جبهه‌های جدید نبرد با جریان مقاومت را درپی خواهد داشت.

انسانیت‌زدایی سازمان‌یافته از فلسطینی‌ها

«انسانیت‌زدایی سازمان‌یافته (Dehumanization) از فلسطینی‌ها باعث شده که ما اسرائیلی‌ها با هر جنایتی راحت باشیم. چون وقتی آنها بشر نباشند، حقوق بشر هم ندارند.» این جمله‌ای است که نویسنده اسرائیلی از آن صحبت به میان می‌آورد و آن را علت عادی بودن جنایت‌ها علیه فلسطینی‌ها می‌داند. براین مبنا می‌توان گفت هر صهیونیست در ابتدای امر این موضوع را می‌پذیرد که فلسطینی‌ها موجوداتی هستند که نمی‌توان آنها را انسان دانست. اثبات این گزاره و به وجود آوردن این باور در میان شهروندان ساکن در سرزمین‌های اشغالی، بقیه این پازل را به خوبی تکمیل می‌کند. نژادپرستی صهیونیست‌ها درکنار اثبات این گزاره که فلسطینی‌ها انسان نیستند و حقوق بشر ندارند، پاسخ دقیقی به این سوال می‌دهد که چرا صهیونیست‌ها حمله به مکان تجمع غیرنظامیان و بیماران بیمارستان را در چهارچوب دفاع مشروع تحلیل و توجیه می‌کنند. درواقع برای پذیرش اینکه شما نژاد برتر هستید کافی است بقیه انسان‌ها را در درجه‌ای پایین‌تر از انسانیت قرار بدهید تا بتوانید راحت‌تر به نسل‌کشی بپردازید. این امر را دقیقا می‌توان در گرایش‌های گروه‌های افراطی مثل داعش و نازی‌های آلمانی مشاهده کرد. در همین چهارچوب، کشتارهای ۷۰ ساله اخیر صهیونیست‌ها نسبت به فلسطینی‌ها توجیه می‌شود. سوالی که در این بین مورد توجه قرار می‌گیرد این است که درحالی‌که تز فکری صهیونیست‌ها بر این گزاره استوار است که فلسطینی‌ها اساسا بشر نیستند و نباید از حقوق انسانی برخوردار باشند، چرا تلاش می‌کنند از زیر بار پذیرش مسئولیت اقدامات خود شانه خالی کنند؟ شاید بشود گفت در این میان نه نگرانی از نقض حقوق بشر، بلکه واکنش منفی افکارعمومی دنیاست که منجر به این می‌شود که آنها از پذیرش مسئولیت اقدامات خود شانه خالی کنند.

راهبرد اشتباه صهیونیست‌ها برای ایجاد توازن جمعیتی

صهیونیست‌ها که خود با بحران جمعیتی مواجه هستند طبیعی است که جمعیت فلسطینیان را برای خود بحران تلقی کرده و نگران برهم خوردن توازن جمعیتی باشند. در همین راستا حملات گسترده به نوار غزه در دستور کار قرار گرفته تا ضمن نسل‌کشی و از بین بردن کودکان و ساکنان غزه همچون سایر مهاجران فلسطینی به بیرون رانده شوند. این راهبرد که برای تحقق آن نیاز به پذیرش مهاجران از جانب سایر کشورهای عربی وجود دارد با مخالفت دولت‌های اردن و مصر که میزان انبوهی از مهاجران هستند مواجه شده و اصرار این سیاست می‌تواند منجر به ایجاد تنش سیاسی بین این دولت‌ها با رژیم صهیونیستی شود. علاوه‌بر این شدت جنایت باعث می‌شود سایر فلسطینیانی که در اردوگاه‌های مجاور مرزهای سرزمین‌های اشغالی زیست می‌کنند نیز به ورود و اقدام علیه صهیونیست‌ها تشویق شده و بحران امنیتی برای تل‌آویو را تشدید کنند؛ بحرانی که خروجی‌اش درنهایت کاهش جمعیت هراسان صهیونیست‌هاست. به این ترتیب رژیم صهیونیستی با دمیدن در آتش جنگ، نه‌تنها در سیاست ایجاد توازن جمعیتی ناکام خواهد بود بلکه آن را شدت می‌بخشد.

ادامه در صفحه ۷

شنبه ۲۹ مهر ۱۴۰۲
شماره ۳۹۸۶
WWW.FDN.IR
FARHIKHTEGANDAILY

تاثیر واقعی ۸ سالگی قطعنامه برجامی شورای امنیت چیست؟

توانایی دفاعی ایران قانونی‌تر شد

زهرا طیبی
خبرنگار گروه نقد روز

بالاخره بعد از چالش‌ها و چند و چون‌های شورای امنیت، تحریم‌های تسلیحاتی ایران برمبنای توافق برجام لغو شد. البته اروپایی‌ها در نامه‌ای اعلام کردند تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران را لغو نخواهند کرد و آن را حفظ می‌کنند. این امر هم نشان می‌داد اروپا علنا از اجرای برجام طفره رفته است، هم به این معنا بود که برجام هنوز به‌عنوان یک توافق در حال اجراست. شاید به این خاطر بود که اروپایی‌ها نخواستند مانع از لغو تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران شوند و خودشان جداگانه اعلام کنند که تحریم‌ها را لغو نخواهند کرد تا هم هزینه اجرا نکردن برجام را پایین بیاورند و هم از این طریق راه را برای مذاکرات احتمالی با ایران باز بگذارند.

* * *

روز انتقال

رزماری دی‌کارلو، معاون سیاسی دبیرکل سازمان ملل روز جمعه در نامه‌ای به نمایندگی دائم ایران در سازمان ملل نوشت: «از آنجایی که تصویب برجام در ۱۸ اکتبر ۲۰۱۵ رخ داده و هیچ گزارشی (از آژانس) ارائه نشد، این دوره هشت‌ساله در ۱۸ اکتبر ۲۰۲۳ به پایان رسید.» بر این اساس روز ۲۶ مهر ۱۴۰۲ (۱۸ اکتبر ۲۰۲۳) همه تحریم‌های موشکی و تسلیحاتی شورای امنیت علیه ایران لغو شد. لغو تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران موضوعی بوده که قرار بود بر مبنای بندهای غروب برجام در سال هشتم اجرای این توافق اعمال شود، ازجمله محدودیت‌هایی که براین اساس لغو شدند شامل لغو محدودیت‌ها درخصوص انتقال موشک‌ها و پهپادهای ایران، فعالیت‌های ایران در ارتباط با موشک‌های بالستیک که قابلیت حمل سلاح هسته‌ای دارند و لغو تحریم ۲۳ فرد و ۶۱ نهاد مرتبط با فعالیت‌های هسته‌ای و موشکی ایران بود. البته مرحله اول پایان محدودیت‌های تسلیحاتی برمبنای توافق برجام در سال پنجم اجرای برجام یعنی سال ۹۹ برداشته شد و در ۲۶ مهر ۱۴۰۲ تمام تحریم‌های تسلیحاتی علیه ایران برداشته شدند و حالا ممنوعیت واردات و صادرات صنایع موشکی با برد ۳۰۰ کیلومتر نیز برداشته شده است.

شورای امنیت بهانه گرفت اما تحریم‌ها را لغو کرد

لغو تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران در شرایطی اتفاق افتاد که تلاش‌های زیادی برای محکوم کردن ایران به نقض توافق برجام و داشتن خواسته‌های فرابرجامی و عدم تلاش برای احیای آن از جانب ایران، صورت می‌گرفت. این امر بعد از اینکه مذاکرات متعددی در سال گذشته با واسطه‌گری اروپا میان ایران و آمریکا در جریان بود و آمریکا با ادعای خواسته‌های فرابرجامی ایران زیر میز مذاکره زد، شدت گرفت. آغاز جنگ اوکراین و روسیه نیز تبدیل به بهانه‌ای شد تا با مطرح کردن این ادعا که ایران به روسیه کمک تسلیحاتی کرده، زمینه عدم اجرای بندهای غروب برجام از جانب غرب فراهم شود. در آخرین مورد در تیرماه امسال و در نشست دوره‌ای شورای امنیت، سفیر آمریکا در این نشست ایران و روسیه را به نقض قطعنامه ۲۲۳۱ متهم کرد و گفت: «ایران و روسیه هر دو تعهدات خود تحت عنوان قطعنامه ۲۲۳۱ را نقض کرده و بدون کسب تایید اولیه از شورای امنیت اقدام به ارسال پهپاد کرده‌اند. روسیه در چند هفته گذشته از پهپادهای ایرانی برای هدف قراردادن تاسیسات غیرنظامی اوکراین استفاده کرده است.» علاوه بر این در این نشست تلاش می‌شد تا ایران به فروش تسلیحات به یمن نیز محکوم شود. جلسه تیرماه شورای امنیت با حضور نماینده اوکراین، یک عضو غیربرجامی در این جلسه و باتوجه به اظهارات و ادعاهای مطرح‌شده که قصد داشت ایران را به نقض مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ محکوم کند را می‌توان در مقایسه با دیگر جلسه‌ها، حاوی مواضع و اظهاراتی دانست که به نسبت دیگر جلسات، مواضع تندتری علیه ایران مطرح می‌کرد. اظهاراتی این گزاره را تقویت می‌کرد که این صحبت‌ها بیشتر با این منظور مطرح می‌شوند تا از اجرای بندهای غروب برجام در ۲۶ مهر جلوگیری شود. اما لغو تحریم‌ها در موعد مقرر، علی‌رغم ادعاهای مطرح‌شده را می‌توان نوعی عقب‌نشینی اروپا در جلوگیری از اجرای متن برجام دانست.

اروپایی‌ها: تحریم‌ها را لغو نمی‌کنیم

شورای اروپا البته علاوه‌بر مانع نشدن در لغو تحریم شورای امنیت اما پیش از لغو این تحریم‌ها، در بیانیه‌ای اعلام کرد همچنان تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی سازمان ملل علیه ایران را حفظ خواهد کرد. در بخشی از این بیانیه آمده است: «شورا اقدامات قانونی لازم را برای حفظ تحریم‌هایی (علیه ایران) انجام داد که در ابتدا توسط سازمان ملل علیه افراد و نهادهایی (در ایران) اعمال شده بود که در فعالیت‌های هسته‌ای یا موشک‌های بالستیک نقش داشته یا وابستگی‌هایی به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران داشته‌اند. شورا همچنین توافق کرد اقدامات (تحریمی) علیه نهاد و افرادی را حفظ کند که قبلا مشمول مقررات تحریمی اتحادیه اروپا بوده‌اند، به‌ویژه آنان که به اشاعه تسلیحات اتمی توسط ایران و تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی مرتبط هستند.» تروئیکای اروپا نیز پیش از این در نامه‌ای به بورل، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا اعلام کرده بود، تحریم‌های تسلیحاتی علیه ایران را لغو نخواهد کرد. در بخشی از این بیانیه آمده است: «کشورهای اروپایی، قصد خود را درخصوص برنداشتن گام‌های مربوط به لغو تحریم‌های بیشتر در روز انتقال برجام یا همان ۱۸ اکتبر ۲۰۲۳ اعلام کردند.» تروئیکای اروپا البته در بخشی دیگر از بیانیه خود به این موضوع نیز اشاره می‌کند که قصد ندارد مکانیسم ماشه علیه ایران را فعال کند.

اروپا بدعهدی کرد، ایران هم پاسخ داد

بیانیه اروپایی‌ها و اعلام موضع خود در این رابطه که حاضر به لغو تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل علیه ایران نیستند، یکی از مواردی است که برخلاف آنچه در قطعنامه ۲۲۳۱ آمده است، به شمار می‌رود. برمبنای بندهای غروب برجام اروپایی‌ها موظفند، تمام تحریم‌های تسلیحاتی علیه ایران را لغو کنند اما این اقدام صورت نگرفت. اروپایی‌ها اگرچه پیش از این نیز تلاش کرده بودند تا تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران لغو نشود اما حال و با لغو تحریم‌های تسلیحاتی علیه ایران و اکتفای شورای امنیت به این موضوع که بندها را اجرایی نخواهد کرد می‌توان گفت اروپایی‌ها قصد ندارند هزینه جلوگیری از اجرای دقیق برجام را بپردازند، از طرفی نیز نمی‌خواهند مشخصا اجاره فروش تسلیحات موشکی و دفاعی را به ایران بدهند. ایران البته در قبال این بدعهدی واکنش متقابلی نیز نشان داده است. آن هم عدم اجرا و تصویب پروتکل الحاقی است. اجرای پروتکل الحاقی پیش از این و برمبنای توافقات، صرفا به‌صورت داوطلبانه از جانب ایران اجرا می‌شد اما برمبنای توافق در سال هشتم اجرای برجام، ایران می‌بایست رسما پروتکل الحاقی را اجرا کند و آن را به تصویب نمایندگان مجلس برساند. ایران نیز در پاسخ به بدعهدی آمریکا در خروج از برجام و عدم انجام توافقات و بدعهدی اروپایی‌ها، تعهدات مربوط به پروتکل الحاقی را انجام نداده است. با این حال به نظر می‌رسد اروپایی‌ها علاوه‌براینکه قصد ندارند به تعهدات بندهای غروب برجام عمل کنند اما از طرفی نیز تمایلی برای فعال کردن مکانیسم ماشه ندارند و با مانع نشدن در اجرای بندهای مربوط به تعهدات بین‌المللی قصد ندارند بپذیرند توافق برجام به‌طور کامل از بین رفته است تا از این طریق بتوانند راه را برای مذاکرات مجدد با ایران باز بگذارند.

تحریم‌های تسلیحاتی اروپا تاثیری روی فعالیت‌های موشکی و نظامی ایران ندارد

اعلام لغو تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران، را می‌توان در این چهارچوب قابل تحلیل دانست که معاملات و خرید و فروش تسلیحات ایران سهل‌تر از گذشته صورت خواهد گرفت و نیازی به دورزدن راه‌ها و استفاده از واسطه‌ها برای انجام این تجارت‌ها نخواهد بود اما نکته قابل‌توجه در این میان این است که علاوه‌براینکه ایران بیشتر تسلیحات و سلاح‌های موشکی و نظامی را خود تولید می‌کند و نیاز کمی به واردات در این حوزه دارد بیشتر معاملات و خریدوفروش تجهیزات نظامی‌اش هم با کشورهای منطقه و همسایه صورت می‌گیرد. براین اساس می‌توان گفت عدم لغو تحریم‌های تسلیحاتی ایران توسط اروپا تاثیر قابل‌توجه و چشمگیری در معاملات و فعالیت‌ها در این حوزه به همراه نخواهد داشت؛ چراکه بیشتر این معاملات با کشورهایی در منطقه صورت می‌گیرد که مشمول تحریم‌های غرب هم بوده‌اند و از این جهت محدودیتی برای تعامل و معامله با ایران وجود ندارد.

توافق نصفه‌ونیمه بهتر از عدم توافق است؟

برای بررسی اقدامات شورای امنیت و تاثیر لغو تحریم‌های تسلیحاتی ایران و اقداماتی که اروپا در این رابطه انجام دادیم با ابوالفضل عمویی، سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس گفت‌وگو کردیم. عمویی معتقد است که اروپا عملا در اجرای برجام بدعهدی کرده است اما این توافق را حتی به شکلی نصفه‌نیمه نیز پابرجا نگه داشته است چون اجرای نصفه‌نیمه آن از نبود کامل این توافق هزینه کمتری برایشان به همراه خواهد داشت. عمویی در ابتدای ماجرا درباره اینکه جزئیات لغو این تحریم‌ها به چه صورت بوده است، گفت: «روز گذشته سال هشتم اجرای توافق ۲۰۱۵ موسوم به برجام بود و به‌عنوان یک روز شناخته‌شده و روز انتقال در متن برجام به آن اشاره شده است. در این روز همه طرف‌ها تعهداتی دارند و باید آن را انجام می‌دادند. بخشی از این تعهدات اجراشده و برخی خودبه‌خود انجام شده و برخی متاسفانه جزء موارد بدعهدی طرف مقابل است. از جمله مواردی که انجام شده و اطلاع‌رسانی هم شد این بود که در سال هشتم طبق قطعنامه ۲۲۳۱ ما محدودیتی برای به‌کارگیری و تجهیز موشک‌هایی با قابلیت بهره‌برداری از سلاح‌های اتمی را داشتیم. اما این محدودیت بعد از هشت سال به‌صورت خودکار لغو شد. معاون سیاسی دبیرکل سازمان ملل هم این را به اطلاع نمایندگی ما رساند و بعضی محدودیت‌هایی که در این چهارچوب بود و در قطعنامه ۲۲۳۱، مورد اشاره قرار گرفته بود و اسامی تحریم‌شدگان از روی سایت سازمان ملل هم برداشته شد و امروز برنامه موشکی ما تحت محدودیت بین‌المللی قرار ندارد. اما تعهدات دیگری هم بود. یک تعهد طرف آمریکایی این بود که باید لایحه‌ای برای لغو تحریم‌های ایران و موارد تحریمی که به‌صورت ۱۲۰ روزه و ۱۸۰ روزه، اعمال می‌شد و دولت آمریکا به مجلس ارائه می‌کرد. طرف اروپایی هم باید بعضی تحریم‌ها علیه ایران را برمی‌داشت. این تحریم‌ها عمدتا به تحریم تسلیحاتی ایران برمی‌گشت. اینجا جا دارد اشاره کنیم علی‌رغم تحریم‌های تسلیحاتی ایران، آن تحریم بین‌المللی مربوط به ۲۲۳۱، مربوط به پنج سال بوده و تحریم بین‌المللی، در سال ۲۰۲۰ لغو شده اما اتحادیه اروپا می‌توانست تحریم‌هایش را تا ۲۰۲۳ نگه دارد و باید لیستی از افراد و نهادهای ایرانی که به دلایل مختلف در لیست تحریم‌ها بودند را لغو می‌کرد اما این را از یک ماه پیش هم شاهد بودیم که طرف اروپایی در نامه‌ای خطاب به ایران و در ملاقاتی که آقای مورا و بورل با مقامات کشور ما داشتند، اعلام کردند که سه کشور اروپایی یعنی فرانسه، آلمان و انگلیس اعلام کردند که این تعهد را اجرایی نخواهند کرد. عملا هم این را دیدیم که اتحادیه اروپا بیانیه‌ای صادر کرد و اعلام کرد به این تعهد پایبند نخواهند بود و یک نقض آشکار صورت گرفت.»

اروپایی‌ها برجام را نصفه و نیمه اجرا می‌کنند

این کارشناس مسائل بین‌الملل، علاوه‌بر اشاره به اینکه این اقدام اروپا خلاف برجام است، از اقدام متقابل ایران در قبال این بدعهدی می‌گوید و ادامه می‌دهد: «اقدام اروپا خلاف متن و روح برجام است. به غیر از اینکه تعهدی را انجام ندادند که رفع موانع بکنند یک نقض صریح متن برجام هم صورت گرفته است و لازم است که جمهوری اسلامی اقدام متقابل انجام بدهد. موضوع دیگر درمورد سال هشتم، تعهدی است که طرف ایرانی داشت و متعهد شده بود که لایحه‌ای برای پیوستن دائمی ایران به پروتکل الحاقی، به مجلس ارائه کند. درهمین چهارچوب لازم است اشاره کنم ایران در مقطعی که تعهدات خود را انجام می‌داد و ۱۵ گزارش دبیرکل هم در این رابطه صادر شد پروتکل الحاقی را اجرا می‌کرد اما اجرای آن داوطلبانه بود و الزام حقوقی، به خصوص از جانب حقوق داخلی وجود نداشت. این تعهد یک اجرای داوطلبانه بود و انتظار می‌رفت اگر برجام به مسیر اجرای صحیح خودش می‌رسید، این مسیر پروتکل با لایحه‌ای که دولت به مجلس ارائه می‌کرد به تصویب برسد. الان براساس خلاف عهدی که طرف اروپایی صورت داده است، طرف آمریکایی هم تعهدش را انجام نداده و توجیه آنها این است که ما جزئی از توافق برجام نیستیم و به تبع آن بارحقوقی برای اجرای تعهدات برعهده ما نیست. طرف اروپایی، به بهانه‌های دیگری دارد این موضوع را نقض می‌کند و توافقش را انجام نمی‌دهد. اینجا خود برجام یک مکانیسم داخلی دارد، در پاراگراف ۲۶ اشاره شده که اگر طرف مقابل به تعهداتش عمل نکند، ایران اعلام می‌کند که متقابلا بخشی از توافق را انجام نمی‌دهد. در حال حاضر، ما یک اقدام واکنشی صورت داده‌ایم و آن هم این است آن لایحه‌ای که باید به مجلس ارائه می‌شد، دولت ارائه نکرد. البته به‌عنوان سخنگوی کمیسیون امنیت ملی پیش‌بینی‌ام این بود که اگر این لایحه به مجلس ارائه می‌شد در مجلس به نتیجه نمی‌رسید و فضای عمومی مجلس به جهت بدعهدی‌هایی که از طرف غربی شاهد بود با تصویب لایحه همراهی نمی‌کرد. ولی به‌هرحال دولت ایران این اقدام را در واکنش به آنها انجام نداده است و امروز در وضعیتی هستیم که برجام همچنان وجود دارد، ولی با بدعهدی طرف‌های مقابل علی‌رغم اینکه ایران در یک سال و نیم ابتدائی آن به صورت کامل تعهداتش را اجرا کرده است، با نقض عهدهایی که صورت گرفت، به صورت نصفه‌ونیمه اجرایی می‌شود، ضمن اینکه ما شاهد بودیم که محدودیت‌ها در حوزه قطعنامه ۲۲۳۱، اجرایی شد و طرف‌های غربی به روشنی تعهد خود را نقض کردند و اقدام جمهوری اسلامی هم در واکنش به آنها یک اقدام جبرانی بود.»

فعالیت‌های موشکی ایران اتکای چندانی به واردات ندارد که تحت تاثیر تحریم‌های اروپا باشد

عمویی در ادامه در پاسخ به این سوال که عدم لغوتحریم‌ها از جانب اروپا اساسا تاثیری روی فعالیت‌های موشکی ایران خواهد گذاشت، گفت: «برنامه موشکی ما کاملا بومی است و هیچ وقت هم برای استفاده از سلاح هسته‌ای طراحی نشده است. عبارتی که در قطعنامه ۲۲۳۱ نوشته شده بود، هیچ وقت به صورت واقعی، مشمول ایران نبود. اما به هرحال طرف غربی ادعاهایی درمورد انجام فعالیت‌های هسته‌ای ایران مطرح کردند. امروز آن ادعاها هم باید به پایان برسد. درمورد سلاح‌ها هم می‌توان گفت ما کشوری هستیم که برنامه دفاعی تسلیحاتی بومی داریم که مبتنی بر توانمندی‌های داخلی است. امروز خرید و فروش سلاح ما و حتی آزمایش‌های موشکی ما با هیچ محدودیت بین‌المللی مواجه نیست. اما اینکه طرف‌های آمریکایی و اروپایی سعی می‌کنند با اعمال محدودیت و تحریم، طرف‌های ثالثی را از نزدیک شدن به بهره‌مندی دفاعی ایران محروم بکنند، موضوع جدایی است که خوی زیاده‌خواهی آنها را نشان می‌دهد. عملا در برنامه موشکی ما خللی وجود ندارد. در برنامه تسلیحاتی ما هم همین‌طور بوده است. مواردی بوده که ما واردکننده بودیم اما امروز عمده صنایع دفاعی ما تولید داخل است و حتی ظرفیت فروش آن وجود دارد. ما قراردادهای فروش سلاح، باکشورهای مختلفی داریم و به دلیل محرمانه بودن‌شان خیلی شرایط اعلام آن را نداریم ولی، سلاح‌های ایرانی از کیفیت خوبی برخوردارند و طرف‌هایی که این توانمندی را در خودشان می‌بینند که از فشارهای غربی عبور بکنند، امروز با ما قرارداد دارند و از صنایع دفاعی ما هم بهره‌مند می‌شوند.» سخنگویی کمیسیون امنیت ملی به این موضوع نیز تاکید می‌کند که همکاری ما در حوزه تسلیحاتی بیشتر با کشورهای همسایه بوده است و ادامه می‌دهد: «عمده طرف‌هایی که با ما در حوزه تسلیحات همکاری می‌کنند و تجارتی با آنها صورت می‌گیرد طرف‌های غیرغربی‌اند. امروز آنها دیگر با این محدودیت مواجه نیستند. البته فشار سیاسی و رسانه‌ای غربی‌ها مثل خیلی موارد دیگر که شاهدیم از جنایات صهیونیست‌ها در فلسطین حمایت می‌کند وجود دارد ولی کشورهایی که با ظرفیت‌های ما آشنا هستند، می‌توانند از این محدودیت‌ها، عبور کنند و تحت نفوذ غربی‌ها نیستند، این تجارت الان برقرار است و در مواردی هم به کشورهای همسایه سلاح فروختیم و در نمایشگاه‌های بین‌المللی شرکت کردیم و این ظرفیت و توانمندی را به نمایش گذاشتیم.»

فعال کردن مکانیسم ماشه به نفع اروپایی‌ها نبود

عمویی در پاسخ به اینکه علی‌رغم تلاش‌های زیاد برای لغو نشدن تحریم‌های شورای امنیت، اعلام حفظ تحریم‌ها از جانب آنها را می‌توان نوعی عقب‌نشینی تحلیل کرد یا خیر، گفت: «اروپایی‌ها در این باره سه گزینه پیش رو داشتند. گزینه اول این بوده که تعهدات‌شان را کامل انجام بدهند این خواسته ما هم بوده و ما فکر می‌کنیم اگر این مسیر را می‌رفتند در همکاری با ما گام مثبتی بود ولی خوب شرایط آنها و فضای ضدایرانی که در بعضی از کشورهای اروپایی حاکم شده این گزینه را از اختیار آنها خارج کرده است. یک گزینه هم همین مدلی بوده که انجام شده یعنی تعهدات و محدودیت‌های بین‌المللی را که به‌طور خودکار رفع می‌شده است را مانع نشود ولی محدودیت‌های منطقه‌ای و اتحادیه اروپا را حفظ کنند که در عمل هم همین گزینه را انتخاب کردند. گزینه دیگر این بوده که با فعال کردن مکانیسم حل مناقشه که به مکانیسم ماشه معروف است، در این چهارچوب کل توافق ۲۰۱۵ را از بین ببرند و ضربه سنگینی به وجود این توافق بزنند. این در جهت منافع آنها نبوده و آنها این گزینه را انتخاب نکردند.»

اروپایی‌ها سعی کردند دریچه‌ای برای دیپلماسی باز بگذارند

موضوع اول این است که بدون وجود توافق ۲۰۱۵ ایران هیچ محدودیت بین‌المللی، پیش روی برنامه هسته‌ای ایران نخواهد بود و از این جهت راه احیای توافق هم بسیار مشکل خواهد شد. آنها عملا به این نتیجه رسیدند که این گزینه را انتخاب نکنند ولی خب، چیزی که انتخاب کردند هم گزینه مطلوب ما نیست. ما به صراحت شاهد نقضی بودیم که واکنش ایران را به دنبال خواهد داشت. ازجمله اینکه لایحه مربوطه را انجام ندادیم و در مراحل بعدی مطالبه‌گری بیشتری از جانب اروپایی‌ها خواهیم داشت ولی درنهایت آنها گزینه مکانیسم ماشه را کنار گذاشتند و سعی کردند همچنان دریچه‌ای برای دیپلماسی باز بماند. این موضوع مهمی است و خودشان هم می‌دانند که هزینه از بین بردن برجام بسیار بالا خواهد بود و ما تعهدات‌مان را در برجام در مقطعی که گزارش‌های متعدد سازمان منتشر می‌شد، انجام دادیم و آژانس در گزارش‌ها بر آن صحه گذاشت. اما طرف اروپایی از همان ابتدا بدعهدی کرد اما اروپایی‌ها می‌دانند نبودن توافق برای آنها هزینه بیشتری از اجرای نصفه‌ونیمه آن خواهد داشت.»

ادامه از صفحه ۲

هنر غزه

آرمان فلسطین
موجب شده است طیف متنوعی
از هنرمندان دنیا درباره وقایع
اخیر تولید داشته باشند

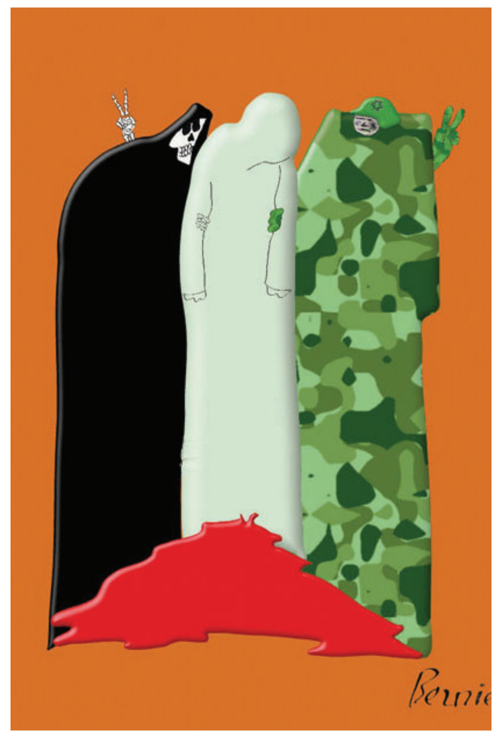

bernard bouton-france

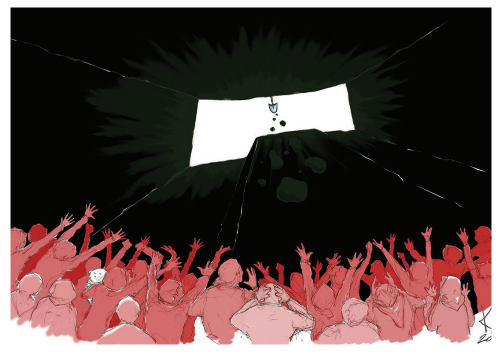

kerem ali asfuroglu-turkey

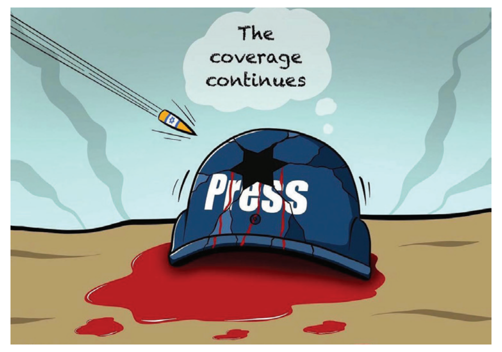

morad kotkot

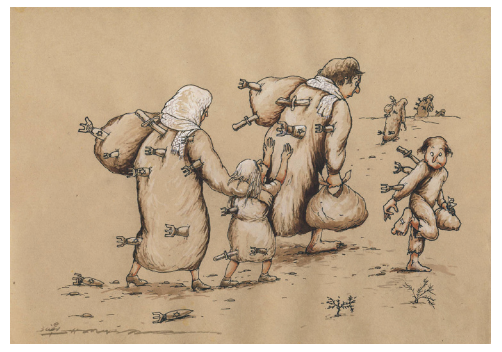

shahram rezai-iran

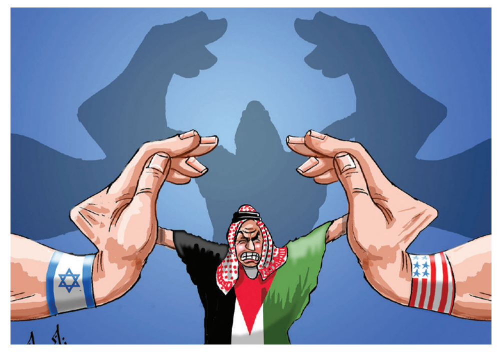

naji benaji-morocco

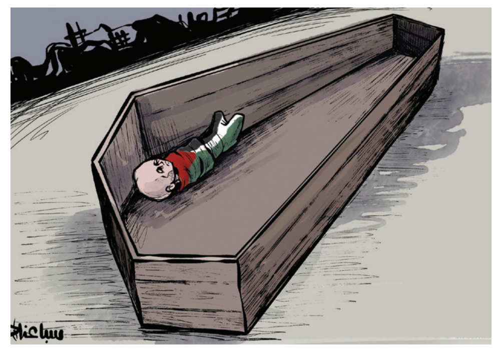

saba enad

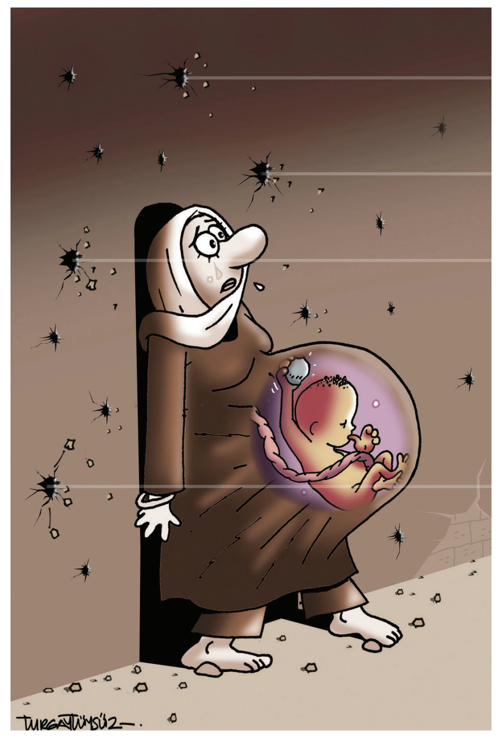

turgaytuysuz-turkey

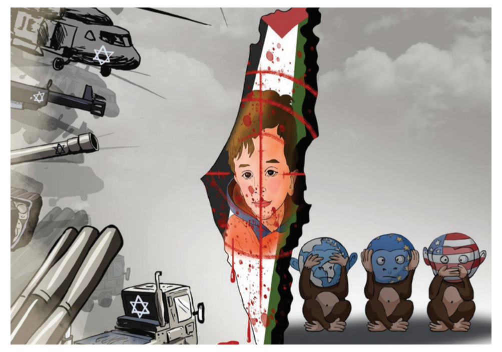

mikail ciftci

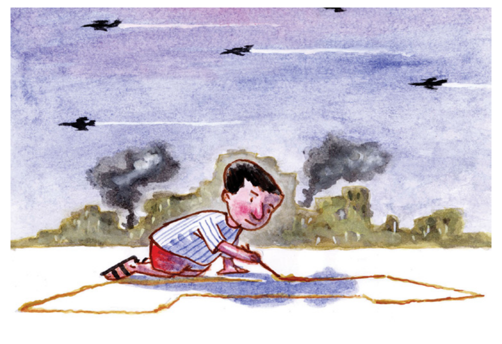

osvaldo da silvabrazil

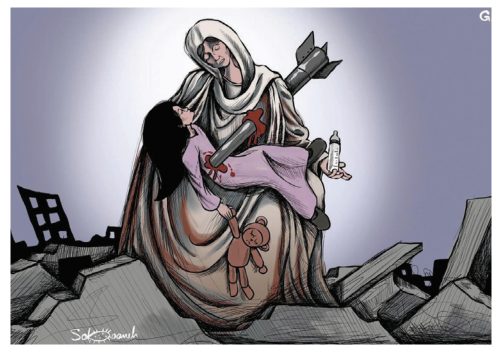

sabaaneh

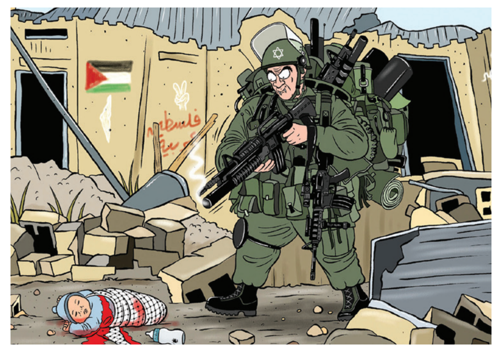

jihad awrtani-saudi arabia

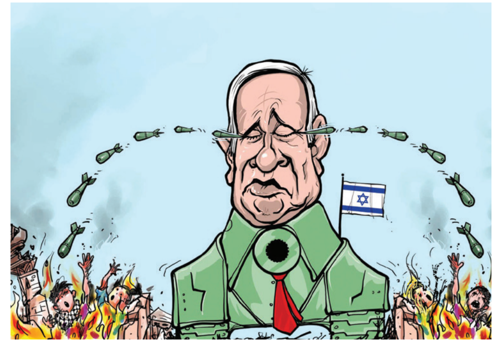

emad hajjaj-jordan